LSU

UNGAS ENGAGEMANG FÖR EN HÅLLBAR VÄRLD

Ungas deltagande är avgörande för agenda 2030:s framgång

LSU – SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

LSU

LSU - SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

E-post: info@lsu.se
Tel: 08-672 66 70
Instagram och Twitter: LSU_se
Facebook: LSU – Sveriges ungdomsorganisationer
Hemsida: www.lsu.se

Ansvarig utgivare: LSU – Sveriges ungdomsorganisationer
Skriven av: Aron Wängborg, Wängborg Consulting
Layout: Johline Z. Lindholm

Författad och utgiven: höst 2016

Rapporten är framtagen med stöd från Sida genom Forum Syd. Sida och Forum Syd har ej deltagit i produktionen och innehållet är utgivarens.

Bilderna är LSU:s och illustrationerna för de 17 målen är från kampanjen: www.globalgoals.org

LSU – SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

FÖRORD

Vi är den sista generationen som kan motverka klimatförändringar, och den första för att skapa en rättvis värld. Den 25 september 2015 vågade 193 stater drömma om en bättre värld och kom då fram till vår tids viktigaste målsättning, Agenda 2030.

Civilsamhället har varit en del i utformandet av Agenda 2030, men dessvärre har barn- och ungdomsorganisationer inte fått den plats de behöver för att påverka en agenda som påverkas oss, en agenda som är vår. Våra medlemsorganisationer implementerar alla 17 hållbarhetsmålen och mycket mer som världssamfundet inte inkluderade. Detta är eftersom vi är demokratibärare och arbetar för hållbar och rättighetsförankrad samhällsutveckling. Barn- och ungdomsorganisationer är gräsrotsrörelsen som driver och har drivit social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet länge, då vi är samtid som framtid. Beslut som tas idag påverkar oss nu men även år 2030 när vi inte längre är barn och ungdomar.

Trotts att ungas engagemang formar en hållbar värld, är barn- och ungdomsorganisationer inte hållbara. Agenda 2030 är vår agenda, men det finns inte rätt förutsättningar för att fortsätta implementera hållbarhet. Det ekonomiska stödet minskar, samtidigt som barn och ungdomars engagemang ökar eftersom vi lever i en allt mer globalise-

rad, komplex och samhällsflätad omvärld. Lika många samhällsproblem som finns, finns lösningar som den ungdomliga idealismen och globala ungdomsrörelsen har. Med större förutsättningar för barn- och ungas organisering finns större förutsättningar för en hållbar framtid.

Hälften av världens befolkning är ungdomar, och hållbarheten finns inom oss. Nu är det 14 år kvar till år 2030 och med rätt förutsättningar, ägandeskap och sektoröverskridande samarbete kan barn- och ungdomsorganisationer verkställa Agenda 2030. I denna rapport beskrivs ungas engagemang för en hållbar värld och hur drömmar om hållbarhet kan bli verklighet. Vilken värld drömmer du om att se år 2030?

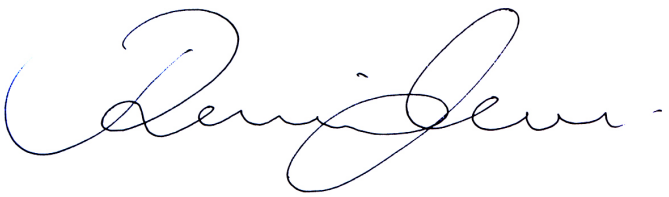

Rosaline Marbinah, vice ordförande LSU

Ungdomsorganisationer förändrar och förbättrar unga människors vardag. Att gemensamt driva en ungdomsorganisation ger unga en möjlighet till makt och resurser för att påverka sin egen omgivning. Ungdomsorganisationerna är mötesplatser för över en halv miljon unga medlemmar i Sverige som genom sitt engagemang får unik kompetens och ett sammanhang för sina idéer.

LSU samlar Sveriges ungdomsorganisationer för att vi gemensamt ska förbättra förutsättningarna för ungas organisering, i Sverige och världen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Förord	**2**
	Inledning	**6**
1.	Unga & ungdomsperspektiv	**10**
2.	Förändra vår värld:	
	Agenda 2030 för hållbar utveckling	**19**
3.	Grundtrygghet, hälsa & utbildning	**31**
4.	Jämställdhet	**37**
5.	Hållbar tillgång till: Vatten, sanitet & energi	**44**
6.	Hållbar produktion, konsumtion & ekonomisk tillväxt	**47**
7.	Miljö & klimat	**53**
8.	Fred & partnerskap	**57**
9.	Nycklar för ett lyckat Agenda 2030:	
	Allmänna argument för ungas deltagande	**63**
10.	Slutsatser & rekommendationer	**70**

INLEDNING

"…The largest generation of young people in human history can become the problem-solving producers, creators, entrepreneurs, change agents and leaders of the coming decades."

- UNFPA, The Power of 1.8 Billion

Agenda 2030 är en vision och målsättning som pekar ut vad mänskligheten bör fokusera på för att uppnå en hållbar miljö och hållbart liv för hela mänskligheten. Världens alla politiska ledare kan dock inte själva lösa denna uppgift. Dess lösning bygger på att världssamfund, länder, civilsamhällsorganisationer, företag, kommuner - ja, alla får dra sitt strå till stacken. Det handlar om dig och mig.

Den här skriften vill göra Agenda 2030 begriplig för dig, hur den påverkar din vardag och hur du kan bidra till hållbar utveckling, lokalt och globalt. Skriften driver en tes - att unga är en viktig, för att inte säga en avgörande, grupp för att Agenda 2030 ska lyckas i sin ambition. Det handlar inte om att unga ska ta över och styra över agendan, utan om att unga har rätt att delta och påverka, och att ungas perspektiv och kompetens är en kritisk resurs för agendans genomslagskraft.

Oavsett om du själv är ung, engagerad eller vill engagera dig; om du är väl etablerad i samhället eller om du precis tagit dina första steg in i vuxenlivet, så kommer denna skrift kunna öka din medvetenhet kring Agenda 2030 och ungas perspektiv.

Rapportens uppbyggnad

I kapitel ett undersöks vad som faktiskt menas med unga och ett ungdomsperspektiv. Kapitel två utforskar centrala aspekter av Agenda 2030. Kapitel tre till åtta innehåller fördjupning av alla mål, uppdelade i sex kategorier. I varje kapitel finns en omvärldsanalys med kopplingar till agendans mål och hur unga berörs. Här presenteras även exempel från ungas engagemang samt små och stora idéer om hur var och en kan bidra till hållbar utveckling. Kapitel nio ger ytterligare åtta tvärdimensionella argument för ungas deltagande i planering, genomförande och uppföljning av Agenda 2030. Skriften avrundas med slutsatser och specifika rekommendationer i kapitel tio. Antingen kan du läsa skriften från pärm till pärm, eller så hoppar du till de avsnitt som lockar dig mest.

1
NO POVERTY

2
ZERO HUNGER

3
GOOD HEALTH AND WELL-BEING

7
AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

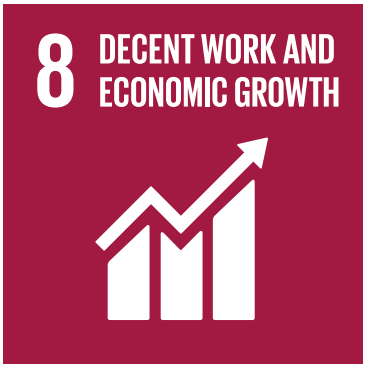
8
DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

9
INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

13
CLIMATE ACTION

14
LIFE BELOW WATER

15
LIFE ON LAND

4
QUALITY EDUCATION

5
GENDER EQUALITY

6
CLEAN WATER AND SANITATION

10
REDUCED INEQUALITIES

11
SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

12
RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

16
PEACE AND JUSTICE STRONG INSTITUTIONS

17
PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

THE GLOBAL GOALS
For Sustainable Development

1. Unga & ungdomsperspektiv

"Let us make our future now, and let us make our dreams tomorrow's reality."

- Malala Yousafzai, Nobelpristagare i fred, 2014

Vilka är unga?

Eftersom den här skriften handlar om ett ungdomsperspektiv på de globala hållbara utvecklingsmålen är det relevant att ägna några rader åt att precisera vad "ung" innebär.

I FN definieras unga generellt som personer i åldern 15 till 24 år,[1] men i FN:s säkerhetsresolution 2250 (2015) om unga, fred och säkerhet tillämpas ett något högre ålderspann: 18 till 29 år.[2] *The African Youth Charter*, antagen av Afrikanska unionen, definierar ung som personer mellan 15 och 35 år. Sveriges ungdomspolitik riktar sig till personer i åldern 13 till 25 år.[3] Genom att enbart tittar på ålder ges visserligen en fingervisning, men ändå inget definitivt svar på vilka som är unga.

Det är dock mer än exakt ålder som definierar unga. Hur det är att vara ung vet bara de som är unga idag. Att vara ung förr, liksom i framtiden, är annorlunda än ungas verklighet idag. Dagens ungdomsgeneration ser nya typer av möjligheter och hot än andra generatio-

1 World Youth Report 2016, Technical note; http://www.unworldyouthreport.org/images/docs/un_world_youth_report_youth_civic_engagement.pdf

2 FN säkerhetsrådsresolution 2250, 9 december 2015, s. 1; http://unoy.org/wp-content/uploads/SCR-2250.pdf

3 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, http://www.mucf.se/sveriges-ungdomspolitik

ner. Samtidigt är unga långt från en homogen grupp. Unga tjejer och killar kan ha helt olika perspektiv på tillvaron liksom olika möjligheter och utmaningar.

En gemensam erfarenhet för många unga är att vara underrepresenterad i beslutsfattande processer.[4] Många unga, oavsett socioekonomisk ställning, nationalitet, etnicitet och så vidare, bär också på en upplevelse av att vara diskriminerade. Diskrimineringen kan ske på basis av ålder men även t.ex. sexualitet, könsidentitet, funktionsförmåga, religionsuttryck, kön eller en kombination av dessa.[5] Många unga upplever sig inte vara helt etablerade och integrerade i samhället, utifrån exempelvis boende och försörjning.

Dagens unga är den första generationen som växer upp i en global by i bemärkelsen att informationsteknologin låter unga världen över att kommunicera och relatera till varandra på ett historiskt unikt sätt. Många märker att deras utmaningar är liknande, oavsett var på jorden man lever.

Denna skrift antar perspektivet att unga är en heterogen och diversifierad grupp inom ett ungefärligt ålderspann - ungefär i övergången mellan beroendet som barn och oberoendet som vuxen - samt att unga generellt har stor kompetens och medvetenhet om sig själva och sin omvärld, unika livsperspektiv, goda intentioner och stor kreativ potential.

Ungdomsperspektiv

Det finns inte ett ungdomsperspektiv, snarare 1,8 miljarder ungdomsperspektiv. Så vad innebär det när en pratar om ett ungdomsperspektiv? Att ha ett ungdomsperspektiv är att erkänna ungas behov, kompetens och rättigheter. Ett ungdomsperspektiv innebär

4 LSU, The Role of Young People in Poverty Reduction, Tackling Poverty Together, 2009, s. 11

5 LSU, Ungdomsperspektiv i utvecklingsarbete, 2011, s. 19

att erkänna ungas rätt att delta och påverka i frågor som berör dem,[6] exempelvis i framtagandet av policier och andra styrdokument. I projekt som berör unga, är unga delaktiga i projektcykelns alla faser, från förstudie till rapportering och utvärdering. Det är viktigt förstå att frågor inom i princip alla politikområden berör unga. Deltagande som unga ska inte begränsas till det som betraktas som typiska ungdomsfrågor eller där unga enbart är identifierade i mål eller indikatorer.

Ungas organisering & engagemang

Ungdomsorganisationer förändrar och förbättrar unga människors vardag. Att gemensamt driva en ungdomsorganisation ger unga en möjlighet till makt och resurser för att påverka sin egen omgivning. De är mötesplatser för över en halv miljon unga medlemmar i Sverige som genom sitt engagemang får unik kompetens och ett sammanhang för sina idéer. Hur kan ungas idérikedom, kompetens och perspektiv tas tillvara? Ansvaret ligger både hos unga och hos samhället. Unga kan inte och förväntar sig inte att komma till ett dukat bord. Tvärtom är resan till sitt egna självförverkligande, och att hitta sitt sätt att bidra, mycket värdefullt i sig. Samtidigt är det viktigt att samhället tar sitt ansvar för att skapa goda strukturella förutsättningar för unga människors konstruktiva organisering och engagemang. Genom att gå samman och organisera sig får människor ökat socialt kapital som förbättrar möjligheterna att få jobb och bostad. Organiseringen kan också stärka grupper som på olika sätt är marginaliserade i samhället.

För att förstå hur det kan se ut är det viktigt att förstå hur unga människor organiserar sig idag. Sanningen är ganska komplex, inte minst i ljuset av de nya möjligheter att organisera sig, som den nya tidens informationsteknologi erbjuder.

Föreningslivet i Sverige når en minskande andel barn och unga i åldern 10-19 år, enligt en rapport från Myndigheten för ungdoms- och

6 LSU, The Role of Young People in Poverty Reduction, Tackling Poverty Together, 2009, s. 9

civilsamhällesfrågor, MUCF. Det går dock inte att med säkerhet säga hur många ungdomsorganisationer det finns i Sverige och hur många medlemskap som de tillsammans samlar. Dessa siffor i rapporten utgår från är det som går att redovisa från de organisationer som beviljats statsbidragfrån MUCF. Inför 2016 års fördelning av statsbidraget rapporterade ungdomsorganisationerna in 676 000 unga medlemmar, vilken innebar en ökning från föregående år med lite drygt 83 000 medlemmar. Denna ökning tog sig även uttyck i ungefär 370 nya medlemsföreningar. Uppgifter från MUCF[7] visar att unga i lägre socioekonomiska grupper deltar i lägre utsträckning i föreningslivet. Det kan bero på bristande kunskap om vilka möjligheter som finns eller förståelse för varför denna typ av engagemang är värdefull. En annan faktor kan vara brist på resurser i form av tid och pengar, för att lägga på denna typ av engagemang. Detta väcker också frågor till samhället och politiker - vad kan samhället göra för att förbättra utsikterna för individer i denna samhällsgrupp att organisera sig?

Samma rapport hävdar att andelen unga med förtroendeuppdrag har minskat med mer än hälften, med följden att färre unga får en praktisk skolning i demokrati och ledarskap genom föreningslivet. Försvagar detta demokratin i stort, eller kan unga skaffa sig dessa färdigheter på andra arenor? Kanske är dessa trender ett tecken på ett mer individualistiskt samhälle, där kollektiva frågor prioriteras ner. Kanske är det en konsekvens av en hårdnande konkurrens om utbildningsplatser, arbeten och bostäder m.m.

Att endast titta på det organiserade föreningslivet ger dock en mycket begränsad bild av unga människors organisering och engagemang idag. Den teknologiska utvecklingen medför att virtuella och fysiska möten skapas på revolutionerande sätt där politiska gränser och fysiska avstånd saknar betydelse. Ungas aktivitet inom informations- och kommunikationsteknologi tyder på ett ökat engagemang och organiserande, såväl lokalt som globalt.[8] Detta är dock ännu inte en

7 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Fokus14 - Ungas fritid och organisering; http://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus-14.pdf, s. 120-127

8 World Youth Report 2016 - Youth Civic Engagement, http://www.unworldyouthre-

Bedriver ni politisk påverkan?

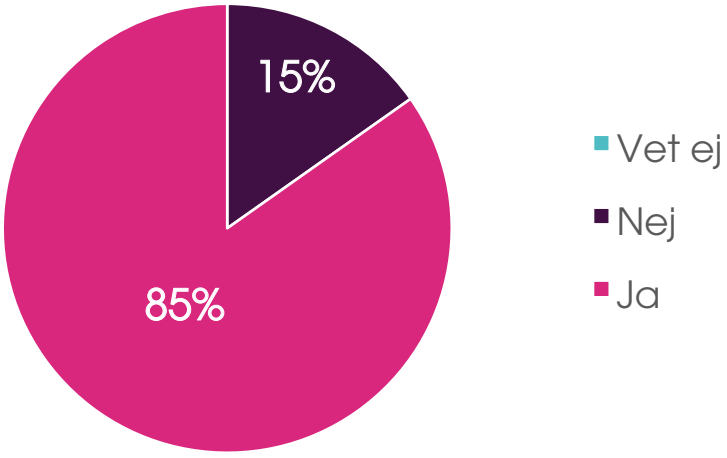

Viktigaste påverkansfråga

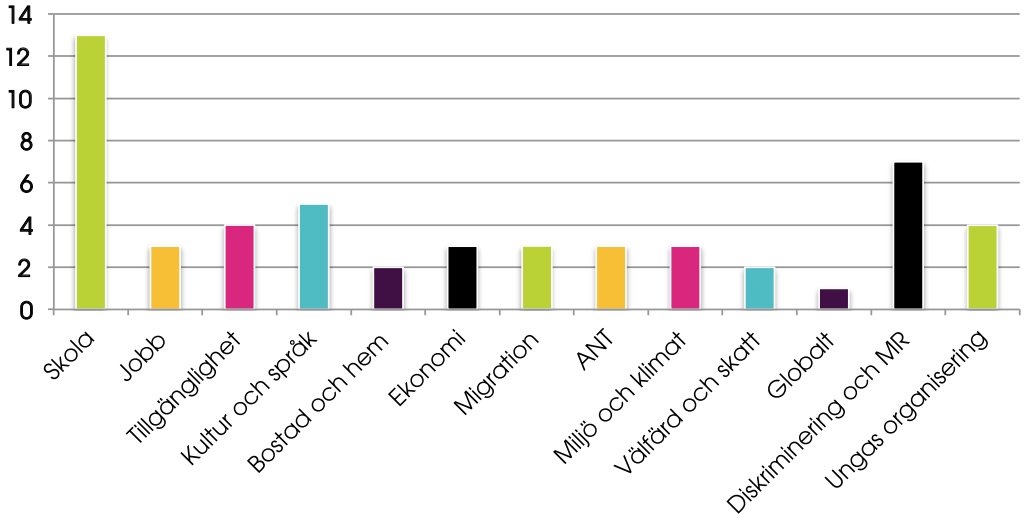

möjlighet för alla. 43% av jordens befolkning har internetuppkoppling, men i de minst utvecklade länderna är det bara en av tio som har det.[9]

Ungas deltagande i politiska val tenderar att vara lägre än äldre generationer i många länder. Det kan ha att göra med att unga under 35 år sällan är representerade i ledande politiska positioner.[10] Sverige med tre av nio partiledare under 35 år bland riksdagspartier kan anses vara ett undantag som bekräftar regeln. Unga är ofta drivande i politiska protester, såsom Occupy-rörelsen och den ”Arabiska våren” (Jasminrevolutionen) som svepte över Nordafrika och Mellanöstern 2011; och de massiva demonstrationerna mot en invasion av Irak i 2003.

Enligt LSU:s årliga medlemsundersökning ”LSU Koll” angav 85% av de 51 svarande organisationerna att de arbetar med politisk påverkan. Av de svarade organisationerna arbetade flest med skolan och utbildning som påverkansområdet följt av diskriminering och frågor rörande mänskliga rättigheter. Detta visar på att ungdomsorganiseringen är en viktig del i en rättighetsförankrad samhällsutveckling[11].

LSU:s tidigare hållbarhetsarbete med fokus Agenda 2030

När år 2015 närmade sig, vilket markerade slutet för arbetet med de tidigare milleniemålen, bedrev LSU tillsammans med sina medlemsorganisationer ett aktivt arbete för att lyfta ungas syn på vad som behövdes för att skapa en hållbar strategi för världens fortsatta utveckling. LSU arbetade under 2012 med konsultationer tillsammans med unga i Sverige för att skapa en gemensam bild av vad unga ville se i de nya målen. Från dessa konsultationen formulerades ett

port.org/images/docs/un_world_youth_report_youth_civic_engagement.pdf, s. 78

9 World Youth Report 2016 - Youth Civic Engagement, http://www.unworldyouthreport.org/images/docs/un_world_youth_report_youth_civic_engagement.pdf, s. 67

10 World Youth Report 2016 - Youth Civic Engagement, http://www.unworldyouthreport.org/images/docs/un_world_youth_report_youth_civic_engagement.pdf, s. 64

11 Ungdomsrörelsen i siffror 2016, del 1 s. 24.

utkastdokument med fem nyckelprioriteringar för unga idag. Utkastdokumentet utgjorde ett inspel till FN:s högnivåpanel och togs emot av Sveriges dåvarande biståndsminister Gunilla Carlsson. I konsultationerna höjdes även rösterna och en förtydligan om att unga människor kommer att ärva en värld formad av dessa nya utvecklingsmål och därmed vill se ett tydligt mandat för vår inkludering som en huvudpart i utformandet, implementeringen och uppföljningen av FN:s globala utvecklingsagenda[12].

12 Tid för global förändring 2012. LSU s16

2. Förändra vår värld: Agenda 2030 för en hållbar utveckling

"We can be the first generation to succeed in ending poverty; just as we may be the last to have a chance of saving the planet."

- Agenda 2030, paragraf 50

Den 25 september 2015, efter flera års diskussioner och överläggningar, lyckades världens politiska ledare komma överens om något helt unikt i världshistorien, nämligen en global utvecklingsplan för jordens och mänskligheten framtid, *Förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Agenda 2030 är en vision och plan för att bekämpa fattigdom i alla dess former samt säkra en hållbar framtid för jorden och mänskligheten. Det är en målsättning som FN:s alla medlemsländer har kommit överens om och som berör alla länder och alla människor jorden runt.

Agenda 2030 bygger vidare på det arbete som gjordes med Millenniemålen. De åtta Millenniemålen syftade till att bekämpa alla former av extrem fattigdom i världens fattigaste länder under perioden 2000-2015, vilket kan sättas i relation till Agenda 2030 som fokuserar på utveckling i hela världen. Agenda 2030 är ett resultat av en FN-konferens i Rio de Janeiro, som länkar ihop fattigdomsbekämpning och en hållbar miljö i slutrapporten *The Future We Want.*[13]

13 The Future We Want, https://sustainabledevelopment.un.org/rio20/futurewewant; https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html

Ungas prioriteringar i agendan

Under processen att ta fram en ny utvecklingsagenda gjorde FN och dess partner en undersökning för att ta in ungas perspektiv. Närmare 600 000 unga från hela världen prioriterade högst 1) bättre utbildning; 2) en ärlig och ansvarstagande regering; 3) bättre hälsovård. Resultaten skickades till hög-nivåpanelen för post-2015-agendan under FN:s generalsekreterare för att informera om ungas prioriteringar.[14] Även om dessa områden återfinns i agendan är det svårt att veta vilken påverkan detta bidrag hade på processen i stort.

En ambitiös och global plan

Till skillnad från Millenniemålen, som riktade sig till de fattigaste länderna i världen, är Agenda 2030 universell, d.v.s. den riktar sig till alla världens länder. I vår tids globaliserade värld är alla länder och befolkningar integrerade och påverkar varandra. Agendan intar därmed ställningen att alla länder måste bidra för vår gemensamma framtid.

Agenda 2030 bygger på en förståelse av att jorden och mänskligheten står inför stora utmaningar, såsom fattigdom, ökande sociala klyftor, bristande jämställdhet och klimatförändringar. Utifrån förståelsen att det krävs radikala framsteg för att uppnå en hållbar värld är ribban är högt lagd för varje enskilt mål.

14 My World: http://www.myworld2015.org/?page=about-my-world

"Vi beslutar, att mellan år 2015 och 2030, utrota fattigdom och hunger överallt; bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder; bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen; skydda mänskliga rättigheter, främja jämställdhet och stärka kvinnor och flickor; säkerställa skyddet för planeten och naturens resurser. Vi beslutar att skapa förutsättningar för hållbar, inkluderande och ihållande ekonomisk tillväxt, delade resurser och drägligt arbete åt alla, med hänsyn till länders olika nivåer av välstånd och kapacitet."[15]

---

15 *"We resolve, between now and 2030, to end poverty and hunger everywhere; to combat inequalities within and among countries; to build peaceful, just and inclusive societies; to protect human rights and promote gender equality and the empowerment of women and girls; and to ensure the lasting protection of the planet and its natural resources. We resolve also to create conditions for sustainable, inclusive and sustained economic growth, shared prosperity and decent work for all, taking into account different levels of national development and capacities. "*
https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf

Agenda 2030: 17 mål för hållbar utveckling

1. Avskaffa all form av fattigdom överallt.

2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

3. Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

4. Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

5. Uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt

6. Säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

7. Säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad

8. Verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

9. Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

11. Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

12. Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

17. Säkra genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Tre dimensioner av hållbarhet

Agenda 2030 bygger på tre dimensioner av hållbarhet: ekonomisk, social och miljömässig - och utifrån förståelsen att dessa aspekter är integrerade och ömsesidigt beroende. Agendans systemanalys menar alltså att en hållbar värld kräver hållbarhet i samtliga av dimensionerna samt att all utveckling i respektive område påverkar de andra områdena.

Utvecklingsagendans 17 mål och 169 delmål återspeglar denna integrerade systemanalys. Målen berör ett brett spektrum av områden såsom fattigdom, hunger, jämställdhet, arbete, utbildning och hållbar produktion och konsumtion och påvisar konsekvent att alla dimensioner hänger ihop och påverkar varandra. I skrivande stund arbetar tjänstemän med att ta fram mätbara indikatorer på hur resultaten ska uppnås. Hur indikatorerna specificeras kommer påverka hur aktörer fokuserar sitt arbete med Agenda 2030 - ett arbete som unga självklart borde vara en del av. För att kunna följa utvecklingen över tid är det även viktigt att ta fram en baslinje, d.v.s. mäta hur situationen ser ut i periodens början, 2016, utifrån respektive mål för att kunna följa utvecklingen över tid.

"En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

- Brundtlandkommissionen, 1987

Jämställdhet

Vikten av att uppnå ett jämställt samhälle genomsyrar hela agendan liksom insikten att världen, sådan den är idag, strukturellt missgynnar kvinnor och flickor. Principen i paragraf 20 är talande:

"Kvinnor och flickor måste åtnjuta lika tillgång till utbildning, ekonomiska resurser och politiskt deltagande liksom samma möjlighet som män och pojkar, till arbete, ledarskap och beslutsfattande, på alla nivåer."[16]

Mål fem är att uppnå jämställdhet och att stärka kvinnor och flickor. Därutöver förekommer delmål som syftar till att stärka kvinnors och flickors egenmakt i 11 av de 17 målen. Ingen annan grupp har en så tydlig prioritet i agendan.

Den globala agendan är lokal

För Johan Hassel, VD på tankesmedjan Global Utmaning och ledamot i regeringens Delegation för Sveriges genomförande av Agenda 2030, är det viktigt att agendan inte blir en abstrakt konstruktion, utan en plan som är relevant för oss alla. "Agendan berör ditt och mitt liv och vår framtid, d.v.s. vår möjlighet till utbildning, arbete, trygghet och ett hälsosamt liv. När den blir vardagsnära blir den konkret."

Agenda 2030 är på en och samma gång en global, nationell och lokal vision och målsättning. Den är global i bemärkelsen att alla världens länder har enats om den. Den är nationell genom att alla länder är ytterst ansvariga för utvecklingen och uppföljningen i sina respektive länder. Samtidigt är den möjligen i första hand lokal, för i slutändan sker all förändring lokalt. "Få det lokala att fungera så kommer det globala fungera," menar Johan.

---

16 FN:s deklaration A/RES/70/1, Förändra vår värld, Agenda 2030 för hållbar utveckling, paragraf 20, s. 10
https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf : *"Women and girls must enjoy equal access to quality education, economic resources and political participation, as well as equal opportunities with men and boys for employment, leadership and decision-making at all levels."*

Ur Johans perspektiv är det viktigt att se vilka konsekvenser dagens politik får för kommande generationer. "Agenda 2030 handlar om att överlämna jorden i bättre skick - eller åtminstone i samma skick som nu - till framtida generationer. Det innebär att Agenda 2030 kräver en generations-överskridande analys. Med andra ord, hur kan dagens politik skapa goda förutsättningar och hållbara strukturer för morgondagen? I detta arbete behövs unga människors kompetens och perspektiv."

Är agendan perfekt? Lite kritik.

Att alla världens länder lyckas enas om 17 utvecklingsmål för en hållbar framtid är historiskt. Aldrig tidigare har världens ledare kommit överens om gemensamma värden och förenats i en gemensam vision. Alla länder bär ansvar och målen berör i princip alla områden av mänsklig verksamhet.

Samtidigt har det uttryckts kritik kring målen. Visst är det bra att ha ambitiösa mål, men är de realistiska? Är det faktiskt möjligt att uppnå dem? Eftersom Agenda 2030 inte är juridiskt bindande krävs det politiskt engagemang och vilja för att driva dessa frågor. Varje nation är ansvarigt inför sin befolkning. Och även om de rent tekniskt är möjligt att uppnå målen så kommer det kosta otroligt mycket att finansiera detta arbete.

FN:s medlemsländer enades om mekanismer för finansiering av utvecklingsagendan i det s.k. *Addis Abeba Action Agenda*, AAAA eller Addis-agendan, några månader innan Agenda 2030 klubbades igenom.[17] Ändå lyfts kritik för att finansieringen av Agenda 2030 inte är klar. Exempelvis upprepar Agenda 2030 målet om att världens rikaste länder ska avsätta 0,7% av bruttonationalprodukten, BNP, för internationellt utvecklingsarbete, trots att det fortfarande är ytterst få länder som lever upp till detta 45-åriga åtagande.[18] Många av världens mindre utvecklade länder tyngs av en skuldbörda som hämmar ut-

17 http://www.un.org/esa/ffd/ffd3/press-release/countries-reach-historic-agreement.html

18 http://www.sharing.org/information-centre/reports/beyond-sustainable-development-goals-uncovering-truth-about-global#Box%201:%20Core%20civil%20society%20objections%20to%20the%20SDGs

vecklingsarbetet. Även om problematiken berörs i agendan finns där ingen tydlig lösning. Agenda 2030 tar heller inte upp det post-koloniala arv som negativt påverkat många av världens mindre utvecklade ekonomier.[19] En annan kritik mot Agenda 2030 är att HBTQI-personer över huvud taget inte nämns, än mindre deras rättigheter.

Mycket av kritiken är relevant. Vissa aktörer kommer lägga sitt fokus på att fortsätta föra fram kritiken och vissa kommer fortsätta att arbeta med frågor utanför agendan. Samtidigt innebär agendan, i det skick den är, en stor möjlighet att ställa stater, organisationer, företag till svars för sitt agerande. Det är en möjlighet att växla upp nivån på den verksamhet många redan bedriver och en möjlighet att se meningen med att en lokal insats bidrar till något globalt.

19 http://www.sharing.org/information-centre/reports/beyond-sustainable-development-goals-uncovering-truth-about-global#Box%201:%20Core%20civil%20society%20objections%20to%20the%20SDGs

People

We are determined to end poverty and hunger, in all their forms and dimensions, and to ensure that all human beings can fulfil their potential in dignity and equality and in a healthy environment.

Planet

We are determined to protect the planet from degradation, including through sustainable consumption and production, sustainably managing its natural resources and taking urgent action on climate change, so that it can support the needs of the present and future generations.

Prosperity

We are determined to ensure that all human beings can enjoy prosperous and fulfilling lives and that economic, social and technological progress occurs in harmony with nature.

Peace

We are determined to foster peaceful, just and inclusive societies which are free from fear and violence. There can be no sustainable development without peace and no peace without sustainable development.

Partnership

We are determined to mobilise the means required to implement this Agenda through a revitalised Global Partnership for Sustainable Development, based a spirit of strengthened global solidarity, focused in particular on the needs of the poorest and most vulnerable and with the participation of all countries, all stakeholders and all people.

- Preamble, Transforming our World: Agenda 2030 for Sustainable Development

Att förankra agendan i nationell politik

Den stora framgången år 2015 var att världens länder faktiskt enades om målsättningen. Nu, från år 2016, börjar nästa utmaning - att genomföra den, vilket kräver politiskt engagemang nationellt. För att Agenda 2030 ska förankras i den nationella politiken gäller det bland annat att integrera agendan i nationella styrverktyg; engagera parlamentariker; skapa samarbeten med civilsamhället och näringsliv; säkerställa finansiering; skapa system för uppföljning samt att etablera partnerskap mellan länder för att dra lärdom och hjälpa varandra. Mexiko har t.ex. redan upprättat ett teknisk kommitté inom presidentkabinettet för att följa upp utvecklingsmålen; Tyskland har börjat en process för att jämka ihop sin nationella hållbarhetsstrategi med Agenda 2030 och Ghana har tillsatt en kommitté på hög politisk nivå mellan departementen för att säkerställa god samordning och skapa synergieffekter i arbetet med Agenda 2030.[20]

Sveriges regering har upprättat en delegation för Sveriges genomförande av Agenda 2030 under Finansdepartementet. Enligt dess kommittédirektiv ska Sverige "vara ledande i genomförandet av FN:s Agenda 2030."[21] Detta innefattar såväl att genomföra den nationellt i Sverige som att bidra internationellt. Delegationens arbete ska vara förankrat genom en bred dialog med relevanta offentliga instanser liksom näringsliv och civilsamhälle. För att Sveriges ambition inte bara ska bli tomma ord gäller det att den politiska ledningen prioriterar dessa åtaganden och skjuter till resurser för dess genomförande. En uppgift för civilsamhället blir således att bidra, följa och påverka delegationens arbete, liksom regeringens och de politiska partiernas. Kommer målsättningarna återspeglas i regeringens regleringsbrev till berörda myndigheter? Hur kommer Agenda 2030 synas i budgeten? År 2018 är det val igen - kommer åtaganden i Agenda 2030 återspeglas i partiernas partiprogram då? Regeringen lyfter fram ungas potential och deltagande i sitt initiativ *#firstgeneration*. Kanske detta också kan bli en kanal för unga att påverka politiken nationellt och internationellt?

---

20 The Global Daily, UN Foundation, Madeleine Oliver, 1 July 2016; http://globaldaily.com/11-leading-actions-that-governments-can-take-now-to-begin-implementing-the-sustainable-development-goals/

21 Kommittédirektiv: Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling; dir. 2016:18; http://www.regeringen.se/contentassets/ce2d7e16d5264f869ac09ffeb280f8b4/genomforande-av-agenda-2030-for-hallbar-utveckling-dir.-201618

De kommande sex kapitel innehåller en närmare redogörelse av de 17 målen. Målen är indelade i sex kategorier - dessa är inte hämtade från annan källa utan är skapta för detta ändamål. Varje kapitel inleds med en omvärldsanalys som kopplas till unga och Agenda 2030. Vitt skilda exempel på hur unga bidrar till hållbar utveckling lyfts fram liksom idéer på hur alla kan bidra.

3. Grundtrygghet, hälsa & utbildning

"2015 is not just another year – it is a chance to change the course of history. Ours is the first generation with the potential to end poverty – and the last to act to avoid worst effects of climate change."

- FN:s generalsekreterare, Ban Ki-moon

Mer än hälften av jordens befolkning under 30 år,[22] d.v.s. omkring 3,7 miljarder människor. Ungefär hälften av dem är i åldern 10-24 år, d.v.s. 1,8 miljarder.[23] Den absoluta merparten av dem - nio av tio - lever i mindre utvecklade länder.[24]

Mål

1. Avskaffa all form av fattigdom överallt.

2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

3. Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

4. Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

22 The World Factbook, Central Intelligence Agency, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html

23 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf

24 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf , s. 3

Att utrota alla former av extrem fattigdom är en stor utmaning, men under 2000-talet vittnar utvecklingen om tydliga framsteg. Antal personer som lever i extrem fattigdom har mer än halverats under perioden 1990 till 2014, från 1,9 miljarder till 836 miljoner, enligt FN:s utvecklingsprogram, UNDP. Barnadödligheten har mer än halverats på samma period.[25] Även om unga inte är en uttalad målgrupp inom mål ett och två är det uppenbart att de i hög grad berör av dessa mål utifrån vetskapen att de fattigaste länderna har generellt en ung befolkning.

Två miljoner unga i åldern 10-19 lever med hiv och en av sju nya hiv-infektioner sker i tonåren. Trenden är dock att antalet nya infektioner och dödsfall relaterade till hiv sjunker, som tecken på ett förbättrat hälsoläge globalt.[26] Den förväntade livslängden har drastiskt ökat under 1900-talet - också en indikation på bättre hälsa jorden om. Även om betydande skillnader består beroende på länders utvecklingsnivå, har mindre utvecklade länder minskat ojämlikheten i livslängd på senare tid.[27] Alla delmål under mål tre berör unga, exempelvis att minska mödradödligheten; utrota epidemierna av bl.a. aids, tuberkulos och malaria; halvera dödsolyckor i trafiken och att säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård.

Världsbanken menar att dagens unga är den mest utbildade och friskaste ungdomsgenerationen genom tiderna.[28] Under 2000-talet har antalet barn och ungdomar utan skolgång stadigt minskat[29] och analfabetismen globalt har sjunkit från 44% 1980 till 15% år 2014.[30] Fortsatta utmaningar är exempelvis att fler flickor än pojkar går

25 UNDP: Human Development Report: Work for Human Development (2015), UNDP: Human Development Report: Work for Human Development (2015), http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf , s. 4

26 UNFPA: 10 things you didn't know about the world's population: http://www.unfpa.org/news/10-things-you-didn't-know-about-world's-population?page=4

27 Our World in Data: Global Health: https://ourworldindata.org/health-meta/

28 World Development Report 2007, http://documents.worldbank.org/curated/en/556251468128407787/World-development-report-2007-development-and-the-next-generation

29 UNFPA, The Power of 1.8 Billion: http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 33

30 Our World in Data - The rise of education: https://ourworldindata.org/global-rise-of-education

inte färdigt grundskolan och att flickor och kvinnor står för 2/3 av icke-läskunniga.[31] Detta påverkar deras möjlighet till ett fullt och jämställt liv.

Unga är en explicit central målgrupp inom mål fyra om utbildning. Det innefattar att säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar en kostnadsfri grundskole- och gymnasieutbildning respektive tillgång till förskola; säkerställa alla kvinnors och mäns tillgång till yrkesutbildning samt säkerställa att alla unga lär sig läsa, skriva och räkna.

31 UNESCO, Education for all Global Monitoring Report: https://en.unesco.org/gem-report/sites/gem-report/files/girls-factsheet-en.pdf

Emil Gustavsson, ordförande i Sveriges Elevkårer

Sveriges Elevkårer engagerar 93 000 elever på 340 gymnasieskolor runt om hela landet med syftet att skapa en mer givande skoltid för medlemmarna. Genom elevkårer kan medlemmarna driva frågor som berör deras utbildning och fritid under gymnasietiden.

Emil Gustavsson, ordförande på Sveriges Elevkårer, berättar att självständighet och frivillighet är bärande principer. "Att gå med i en elevkår bygger på ett eget aktivt val vilket ger elevkårerna både styrka och legitimitet. De är också självständiga i den mening att de kan sätta sin egen agenda utifrån sina medlemmars önskemål och behov. Sveriges Elevkårers roll är därför i hög utsträckning att arbeta med organisationsutveckling så att elevkårerna blir starka och stabila."

En del av Sveriges Elevkårers ansvar är att företräda gymnasieelevers talan inom utbildningspolitiken. "Vi uppmärksammar frågor om t.ex. lärares kompetens. Det kan handla om att öka läraryrkets attraktivitet, minska lärarens administrationsbörda och skapa incitament för att behålla lärare över tid."

Att Agenda 2030 gick igenom har inte direkt påverkat Sveriges Elevkårers arbete, men Emil ser kopplingarna till dess verksamhet. "Det skulle kunna vara legitimerande att ta avstamp i Agenda 2030 och rikta fokus till de frågor vi driver. Då gäller att ta ner diskussionen en abstraktionsnivå utifrån frågeställningen, 'Vad behövs göras, rent konkret, för att arbeta i linje med Agenda 2030?'"

Utifrån elevkårernas självständighet finns möjligheten att arbeta med flera av målen inom Agenda 2030, exempelvis jämställdhet eller miljö. Många utav dem bedriver någon form av internationellt arbete, t.ex. en informationskampanj, insamling eller utbytesverksamhet.

Niclas Sannerheim, internationell sekreterare, KFUM Sverige i samarbete med YMCA Togo

KFUM Sverige samarbetar med YMCA Togo i ett projekt som riktar sig mot unga människor i kriminalitet eller som är i riskzonen att hamna i kriminalitet. Niclas Sannerheim, internationell sekreterare på KFUM Sverige, berättar att målgruppen hör till de mest marginaliserade: "YMCA Togo arbetar direkt med fängelseinterner för att de ska få bättre hälsa och bättre rättsskydd. Med 60-100 personer i en cell, lite och näringsfattig mat och brist på hälsovård är behovet mycket stort. Många har också suttit i flera år utan att få sitt fall prövat i rätten."

Eftersom risken för återfall i kriminalitet är mycket hög efter frisläppning erbjuder YMCA Togo en trygg alkohol- och drogfri plats där de kan känna gemenskap, få utbildning i t.ex entreprenörsskap och växa som människor, i s.k. *safe spaces*. *Safe spaces*, med meningsfulla aktiviteter, vägledning och gemenskap, erbjuds även en yngre målgrupp som riskerar att hamna i kriminalitet. Många av dessa unga har dysfunktionella familjeförhållanden, högre grad avbruten skolgång och lever långt under fattigdomslinjen. De får hjälp att komma tillbaka till skolan och med familjeåterförening. När Niclas frågade en fotbollstokig pojke i åtta års-åldern om varför han vistas i YMCA:s *safe space* istället för att spela fotboll på stranden hela dagarna, svarade han kort "Här känner jag mig trygg."

I denna typ av möten finner Niclas mening i det han arbetar med. "Jag har en längtan att bidra till positiv förändring." berättar han. "Alla möten ger mig nycklar att förstå mig själv och världen." Samarbetet mellan KFUM Sverige och partnerorganisationer som YMCA Togo bygger på ömsesidighet. Inom ramen för de pågående samarbetena finns ett utbyte av verksamhetsidéer, metoder, praktikplatser och insamling. Niclas menar att projektet relaterar till flera av Agenda 2030:s målsättningar, primärt 1) att utrota fattigdom, 2) ingen hunger, 3) god hälsa 4) tillgång till utbildning och 5) jämställdhet.

Tips: stora & små idéer för hållbar utveckling

- Granska och påverka kommuner och myndigheter för adekvat hälsovård, nyttig och tillräcklig skolmat och god utbildning.
- Gå med i elevråd, elevkår eller studentkår och påverka utbildningspolitiken
- Lobba för att departement och myndigheter gör en generationskonsekvens-analys i alla strategi- och policy-processer. Erbjud er kompetens och konstruktiva engagemang i policy- och beslutsprocesser.
- Samla in pengar till organisationer som arbetar mot hunger och för hälsa och utbildning
- Hjälpa till vid soppkök, exempelvis Stadsmissionen
- Minska mat-svinn och se till att mat-svinn tillvaratas genom exempelvis kompostering eller bio-energi

4. Jämställdhet

"The education and empowerment of women throughout the world cannot fail to result in a more caring, tolerant, just and peaceful life for all."

- Aung San Suu Kyi, Myanmar de facto ledare

Mål

5. Uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

I alla världens länder missgynnas flickor och kvinnor och hindras att leva ett värdigt liv utifrån sin fulla potential. Detta är ett strukturellt problem som påverkar alla livets områden såsom utbildning, arbete, tillgång till äganderätt och kredit, politiskt deltagande och hälsa.

I utvecklingsländer blir en av tre flickor bortgifta innan 18 års ålder[32] och sexuellt och köns-relaterat våld bland de mest förekommande brotten mot de mänskliga rättigheterna.[33] Delmålen inom mål fem bemöter detta: vid år 2030 ska alla former av diskriminering, alla former av våld och alla skadliga sedvänjor upphöra. Många av offren är unga.

Kvinnor och flickor är underrepresenterade i de flesta av världens

32 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 36

33 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 36

parlament - endast 22,7%[34] globalt mot 45% i Sverige. Bara en av tio regerings- och statschefer är kvinnor[35] och trots att Sverige vill gå i bräschen för jämställdhet har vi aldrig haft en kvinnlig statsminister. Agenda 2030 identifierar kvinnors lägre grad av deltagande och makt som ett problem - ett delmål är därför att tillförsäkra kvinnors fulla och faktiska deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet. Det handlar om anpassad lagstiftning, politiskt mod och förändrade attityder.

Det uppskattas att kvinnor tjänar omkring 60-75% av vad en man tjänar i de flesta länderna.[36] Unga kvinnor har lägre sannolikhet att få ett tillfredsställande arbete än unga män.[37] Flickor och kvinnor bär också ofta på en extra börda att ta hand om informellt arbete i hemmet. Detta arbete återspeglas inte i lönekuvertet eller i pensionen, till flickors och kvinnors nackdel. Agenda 2030 avser få bukt på denna strukturella snedvridning genom att erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete och att genomföra reformer för kvinnors lika rätt till ekonomiska resurser.

Bristande jämställdhet berör alla i alla länder. Det tycks emellertid vara så att flickor och kvinnor är mer sårbara i mindre utvecklade länder. Enligt UNDP finns ett tydligt samband mellan befolkningens ålder och nivå av jämställdhet: ju yngre befolkning i ett land, desto mer ojämlikt.[38] Det innebär inte att unga orsakar brist på jämställdhet. Snarare visar detta att i mindre utvecklade länder, där befolkningen generellt är yngre, råder en lägre nivå av jämställdhet än i mer utvecklade länder.

---

34 Women in parliament, http://www.womeninparliaments.org

35 UNWOMEN, http://www.unwomen.org/en/news/stories/2015/3/press-release-sluggish-progress-on-women-in-politics-will-hamper-development, statistik uppdaterad 2015-03-10

36 UNWOMEN, http://www.unwomen.org/en/what-we-do/economic-empowerment/facts-and-figures

37 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 36

38 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 11

Det finns oräkneliga skäl att vara frustrerad över hur världen ser ut utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Samtidigt finns det många positiva trender. Utbildningsmöjligheterna för flickor och kvinnor ökar; representationen av kvinnor inom privata företag och i politiken likaså. Sveriges nuvarande regering kallar sig den första feministiska regeringen, där jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering är väsentliga verktyg.[39] Jämställdhet kommer vara en av Sveriges huvudfrågor som medlem i säkerhetsrådet under år 2017-2018 - alltså ett tydligt tecken på att jämställdhet har nått den absolut högsta politiska dagordningen. Det blotta faktum att jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt har en stark ställning i Agenda 2030 visar på tydliga globala framsteg i kunskap och attityd. Detta indikerar en samsyn och gemensam värdering bland alla världens politiska ledare att minska ojämlikheten. Den stora förändringspotentialen ligger i denna ökande medvetenhet, inte minst hos den yngre generationen.

39 Regeringen: http://www.regeringen.se/regeringens-politik/feministisk-regering/

Arbresha Rexhepi,
Samordnare på Elektra, Fryshuset, Göteborg

Arbresha arbetar på Elektra, en verksamhet inom Fryshuset som arbetar med jämställdhet och respekten för de mänskliga rättigheterna. Elektras vision är att ingen ska leva under våld eller hot i hederns namn. Verksamheten erbjuder stöd till utsatta och arbetar förebyggande med utbildning och attitydpåverkan. Elektra möter unga i skolor, fritidsgårdar och ute på stan och har även längre utbildningar med syftet att stärka sig själv, förstå sina rättigheter och ta ställning mot hedersrelaterat våld.

"Jag brinner för jämlikhet och mänskliga rättigheter", säger Arbresha. "Att se en ung människa gå från att vara tyst och tillbakadragen, till att våga ta plats, säga ifrån och visa vad han eller hon står för - det ger mig kraft att arbeta med dessa frågor!"

Verksamheten är också opinionsbildande och fungerar som expertinstans gentemot verksamheter och myndigheter, t.ex. genom utbildning till fritidsverksamhet och socialtjänst. "Det ger mig styrka att känna att vi gör skillnad genom att yrkesverksamma får mer kunskap och förståelse inom detta område," menar Arbresha.

Arbresha tycker att det är viktigt att arbeta med den yngre generationen med jämlikhet. "Förändringen ligger hos unga. De är tillräckligt öppensinniga för att ta till sig nya perspektiv och attityder. Jag tror att dessa attityder följer med in i vuxen ålder, påverkar hur de lever sina liv och kanske påverkar samhällsstrukturen inifrån."

Moreblessing Mavhika,
grundare och samordnare på *Network for Empowering Women and Girls*, NEWAG, Zimbabwe

Moreblessing berättar att ekonomisk självständighet är den främsta prioriteten för unga kvinnor i hennes land. “Genom att ha en egen försörjning kan unga kvinnor stärka sin ställning i samhället, hävda sina rättigheter och undvika att hamna i beroendeställning,” säger Moreblessing. NEWAG avser att fattigdom, bristande jämställdhet och arbetslöshet utgör de främsta hindren för unga kvinnor att säkra sin ställning i samhället.

NEWAG utbildar unga kvinnor i åldern 15 - 35 i entreprenörsskap, informationsarbete och påverkansarbete. *Beyond Craft*, är en av NEWAG:s verksamheter, där unga kvinnor lär sig hantverk och marknadsföring för att skapa sig en egen inkomst.

De samarbetar också med andra organisationer för att lyfta jämställdhet på den politiska agendan, exempelvis i kampanjen *The Day of the African Child*. “Evenemanget var en stor framgång! Till och med ministrar deltog och lyssnade på våra perspektiv och lösningar på utmaningar som unga kvinnor möter i dagens samhälle,” berättar Moreblessing.

Moreblessing berättar att hon själv är uppväxt på landsbygden och har direkt erfarenhet av hur livet där är. “I en patriarkal miljö med begränsade möjligheter är det särskilt svårt för flickor och kvinnor att nå sin fulla potential. Jag är tacksam för att mina föräldrar gav mig möjligheten att studera på universitet. Nu vill jag använda NEWAG som en plattform för flickor och kvinnor att ta plats i beslutsfattande processer.”

Tips: stora & små idéer för hållbar utveckling

- Engagera dig i ett internationellt projekt eller utbyte för att stärka unga kvinnor och män i Sverige och globalt.
- Granska representationen av kvinnor och flickor i din kommun, landsting och regering. Skriv om detta på sociala medier. Ställ upp till val. Lobba!
- Skapa workshops för att stärka flickor och kvinnor
- Utbilda unga killar och män om jämställdhet, patriarkala strukturer, mansplaining utifrån förståelsen att jämställdhet är win-win
- Driv kampanjer för att öka kunskapen om unga mäns och kvinnors möjligheter och utmaningar
- Analysera om parker och stadsmiljö är utformat för allas trivsel, säkerhet och trygghet. För killar och tjejer? Skicka svar på remisser och förslag till din kommun/statsdel.
- Stärk killars och tjejers självkänsla, självförtroende och respekt för varandra i skolor eller föreningsliv.
- Etablera samarbete med expertorganisationer inom jämställdhet för att öka kompetensen och förståelsen för ämnet i din organisation. Gör en analys hur ni kan öka jämställdheten internt.

5. Hållbar tillgång till: vatten, sanitet & energi

Mål

6. Säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

7. Säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad

Fortfarande saknar 2,36 miljarder människor tillgång till en toalett och 640 miljoner människor tillgång till rent vatten.[40] Detta är oroväckande många, men samtidigt är det viktigt att se dessa siffror i perspektiv. Sedan 1990 har mer än två miljarder människor fått bättre tillgång till dricksvatten och sanitetsanordningar.[41] Utifrån denna trend kanske målen i Agenda 2030 kan kännas mer realistiska?

Andel förnyelsebar energi globalt sett är fortfarande relativt låg, men ökar stadigt. I EU ökade andelen förnyelsebar energikonsumtion från 8,5% 2004 till 16% 2014. Parallellt med ekonomisk tillväxt och att den totala energiåtgången ökade under även år 2014 så verkar de globala koldioxidutsläppen ha planat ut, mycket tack vare stora satsningar på förnyelsebar energi, inte minst i Kina.[42] Trenden med ökande andel förnyelsebar energi kommer att fortsätta, i synnerhet efter att Parisavtalet slöts i december 2015, i vilket alla världens länder enades om att reducera koldioxidutsläpp.

---

40 WaterAid Sverige, http://www.wateraid.org/se/vart-arbete/vad-det-handlar-om/statistik

41 UNDP: Human Development Report: Work for Human Development (2015), UNDP: Human Development Report: Work for Human Development (2015), http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf , s. 4

42 Renewable Energy Policy Network for the 21st Century: Renewables Global Status Report 2015: http://www.ren21.net/wp-content/uploads/2015/07/REN12-GSR2015_Onlinebook_low1.pdf

Mål sex och sju syftar till att alla ska ha tillgång till hållbar vatten- och sanitetsförvaltning samt till hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad. Unga människor berörs direkt i den mån barn och unga i stor utsträckning är drabbade av dessa missförhållanden. Unga är också drivande i att skapa nya lösningar för att möta dessa problem.

Luke Baraza, programansvarig, *Youth Alive Kenya*

Genom utbildning och påverkansarbete arbetar *Youth Alive Kenya*, YAK, med flera av de globala utvecklingsmålen parallellt. YAK har etablerat påverkansgrupper runt om i landet som granskar lokala myndigheter i frågor såsom rättigheten till hälsoservice, utbildning och möjligheter till en försörjning. YAK utbildar sin målgrupp inom sakfrågorna; hur man granskar offentliga instanser och hur man genomför effektivt påverkansarbete.

Luka Baraza, programansvarig på YAK, noterar att unga börjar få en starkare ställning i samhället. "Tidigare kände sig makthavare hotade av unga. Numera respekterar de ungas kompetens och förstår att ungas perspektiv är relevanta. Eftersom unga står för en stor andel av röstberättigade inser de att de måste lyssna på oss."

Luke tycker inte att Agenda 2030 är en abstrakt vision, snarare tvärtom får han kraft och legitimitet genom den: "Agenda 2030 har betydelse i ditt och mitt liv! Se på vad som berör dig, i ditt vardagsliv, precis just nu. Börja där, det är det som kommer skapa förändring runt jorden. Det är möjligt!"

Tips: stora & små idéer för hållbar utveckling

- Samla in pengar till organisationer som arbetar med vatten, sanitet och hållbar energiförsörjning
- Se över om du i ditt hem, din arbetsplats, skola, organisation kan byta el till ett hållbart alternativ.
- Lobba för förnyelsebar energi i Sverige, Europa och i hela världen.
- Välj transportmedel med låga koldioxidutsläpp när du reser eller beställer varor.

6. Hållbar produktion, konsumtion & ekonomisk tillväxt

"Young people in all countries have the potential to be agents for social change, economic development and technological innovation. Comprising about one quarter of the world's population, today's youth are tomorrow's parents, workers, investors, active citizens and leaders."

- UNFPA, The Power of 1.8 Billion

Mål

8. Verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

9. Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

11. Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

12. Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Den globala arbetslösheten är den lägsta sedan innan finanskrisen 2008, omkring 5,8%, enligt *International Labour Organisation*, ILO.[43] Ungdomsarbetslösheten är betydligt högre i de flesta regioner. I Arabstaterna och Östasien är ungdomsarbetslösheten fem gånger högre än för den äldre generationen.[44] Arbetslösheten i Sverige uppgick i augusti 2016 till 6,6% mot 19,2% för unga i åldern 15-24, d.v.s. nästan tre gånger så hög.[45] Unga kvinnor är globalt sett mer utsatta på arbetsmarknaden och möter högre hinder för att få arbete än unga män. [46] Unga lyfts fram inom ett par av delmålen för mål åtta, t.ex. att uppnå full sysselsättning bland unga och drastiskt minska andelen unga som inte är aktiva i arbete, utbildning eller arbetsträning. År 2020 ska det också finnas en global strategi för ungdomssysselsättning.

Genom Agenda 2030 har världens ledare har kommit överens om att minska inkomstklyftorna inom och mellan länder. Det finns alltså en gemensam värdering att en någorlunda jämn fördelning av jordens tillgångar är positivt. Trenden är dock en annan - inkomstklyftorna ökar. Världens rikaste 1% äger nu mer än hälften av världens tillgångar och de rikaste 10% äger 87,7% av världens tillgångar.[47] Även om inte unga nämns uttryckligen inom mål tio kan man härleda att vissa av delmålen särskilt berör unga, exempelvis att inkomstökningen hos de 40% med lägst inkomst ska ske i högre takt än det nationella snittet samt att främja social, ekonomisk och politisk inkludering för alla.

---

43 International Labour Organisation: World Employment Social Outlook, Trends 2016; http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf, sektion B

44 International Labour Organisation: World Employment Social Outlook, Trends 2016; http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf, sektion B

45 Ekonomifakta; http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Ungdomsarbetsloshet-per-manad/?graph=/8297/1,2/all/; uppdaterad 2016-09-15
International Labour Organisation: World Employment Social Outlook, Trends 2016; http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf, sektion B

46 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, 35

47 World Wealth Report 2015, Credit Suisse, https://www.credit-suisse.com/us/en/about-us/research/research-institute/news-and-videos/articles/news-and-expertise/2015/10/en/global-wealth-in-2015-underlying-trends-remain-positive.html

Städernas möjlighet att absorbera en ökande befolkning, d.v.s. städernas kapacitet att erbjuda boende, arbete, utbildning, infrastruktur m.m., är avgörande för att hållbarhetsmålen ska lyckas. Urbaniseringstakten tilltar. Idag lever nästan fyra miljarder människor i städer, 54% av världsbefolkningen.[48] Under det kommande decenniet beräknas i princip all befolkningsökning ske i städer, som antas sammantaget ha ytterligare en miljard invånare år 2030.[49] Vid 2050 uppskattas att 2/3 av jordens befolkning - 6,2 miljarder - kommer bo i städer.[50] Många av dem är unga.

Unga driver på många nya trender inom hållbar produktion, konsumtion och ekonomisk tillväxt. Unga är t.ex. ofta drivande i nya *start-ups* inom hållbar teknologi. *Impact investment*, eller investering för påverkan, är ett relativt nytt fenomen där riskkapital investeras i verksamhet och projekt som genererar både social och/eller miljömässig nytta och finansiell återbäring.[51] *Crowdfunding* är en ny möjlighet att finansiera nytänkande idéer genom många småbidrag. Allt fler företag bygger sin ekonomiska modell utifrån ett cirkulärt kretslopp, eller cirkulär ekonomi, till skillnad från linjära processer som traditionellt har dominerat, för att minska de miljömässiga effekterna av konsumtion. Sedan 1999 rankas de största företagen i världen utifrån sex hållbarhetsparametrar i *Dow Jones Sustainability Index*. Denna typ av granskningar indikerar att det är hållbara investeringar som kommer att generera vinst i framtiden. Som representanter för industriarbetare, konsumenter och urbana invånare berörs unga direkt av mål nio, tio, elva och tolv. Unga bidrar också med nytänkande lösningar, exempelvis att rusta upp infrastrukturen och göra industrin mer hållbar.

---

48 Geohive: Global Data, http://www.geohive.com/earth/pop_urban.aspx

49 Statistiska Centralbyrån, "Världens städer växer allt snabbare." 2013-10-10, http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Varldens-stader-vaxer-allt-snabbare/

50 UNDP: Human Development Report: Work for Human Development (2015), http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf , s. 5

51 Global Impact Investing Network: https://thegiin.org/impact-investing/

Balqis Lamis Khattab,
samhällsentreprenör, Möllans Basement, Malmö

Balqis har ögon för samhällsproblem och pragmatiska idéer om hur de ska mötas. Hon märkte är att många unga behöver hjälp att komma vidare i livet, t.ex. att hitta en lämplig utbildning eller jobb. Utifrån det skapade hon Möllans Basement, en plattform där unga får hjälp med sitt CV, att söka jobb, tips och idéer om utbildningar och entreprenörsskap.

"Min drivkraft är att se människor lyckas," säger Balqis. Det låter lätt när Balqis beskriver sin filosofi. Hon ser ett problem, frågar runt vad folk har för behov och lösningar. Utifrån det tänker hon ut en lösning som hon presenterar för ett företag. När hon presenterade en projektplan till ett fastighetsbolag nappade de och sponsrar numera hennes verksamhet, eftersom fastighetsbolaget ser att verksamheten bidrar till trygghet och säkerhet i området. Likaså fick hon tummen upp när hon sökte upp ett TV-bolag med lösningar på hur de kunde nå en yngre publik eller när hon föreslog att ett rengöringsföretag skulle erbjuda instruktioner på flera språk för att förbättra sopsorteringen i ett bostadsområde.

Balqis har tidigare erfarenhet av föreningsliv men uppskattar också att arbeta med företag. "Att arbeta i företagsform går snabbare, det går fortare att fatta beslut och ställa om för att möta samhällets behov." En av hennes viktigaste lärdomar är att ha mod. "Man måste vara modig och våga ta första steget. När man ser ett problem får man ta tag i det. Även om man får ett nej är det bara att gå vidare. Jag ger inte upp!"

Daniel Eidhagen, AD Tillsammans: Tillsammans För(orten)

Daniel Eidhagen och Anna Engström driver företaget AD Tillsammans med social stadsutveckling. I projektet Tillsammans för(orten) skapar de samarbete med fastighetsbolag och kommunen och skapar meningsfulla arbetstillfällen för unga.

Daniel berättar att projektet syftar till att öka trygghet i förorten samtidigt som unga får en meningsfull sysselsättning. "De unga blir ett socialt kitt i området. Utöver att de direkt arbetar med att skapa en tryggare och finare miljö i området skapar de kontakt och förtroende mellan generationer. Människor ser att de arbetar, tar ansvar och bidrar till en mer trivsam miljö." När unga är sysselsatta är de mindre benägna att ta till sig destruktiva beteenden. "Det är t.ex. inte så troligt att du klottrar på en parkbänk du själv har målat," förklarar Daniel.

Inom projektet samarbetar de även med polis och räddningstjänst för att skapa ett ömsesidigt förtroende. De anställer även ensamkommande flyktingbarn, vilket bidrar till deras samhällsintegrering.

Eftersom fastighetsbolagen förstår att projektet bidrar till ett mervärde på flera samhällsplan är det motiverat för dem att bidra till projektet, enligt Daniel. Konceptet är ekonomiskt hållbart och har hittills expanderat för varje år sedan starten 2013.

www.adtillsammans.se

Tips: Stora och små idéer för hållbar utveckling

- För upp de höga arbetslöshetstalen på agendan i din kommun, stad och land genom petitioner, lobbyism, debattartiklar och kampanjer via sociala medier.
- Påverka för en generationskonsekvens-analys på arbetsförmedlingen. Erbjud er kompetens och konstruktiva engagemang för innovativa och hållbara förslag för minskad ungdomsarbetslöshet förenklade sätt för unga att starta eget.
- Lobba för nya former för boende. Hållbara och tillgängliga bostäder.
- Skriv en artikel, studiearbete eller examensuppsats om hållbara städer och kom med konstruktiva förslag till din kommun, stad och land.
- Uppmärksamma allmänhet och politiker om segregationen i din kommun, stad eller land
- Granska produktionen hos varuproducerande företag. Gör ett skolarbete eller skriv en uppsats om hållbar produktion på ett visst företag eller sektor.
- Driv en kampanj för att förbättra produktionskedjan hos ett företag.
- Engagera dig i ett internationellt projekt med kunskapsutbyte
- Starta en privat arbetsförmedling och hjälp unga få arbete, exempelvis med hushållsnära tjänster som är skattesubventionerade
- Kräv att få delta i ILO's arbete med den globala strategin för ungas sysselsättning
- Se över din konsumtion. Kanske köpa något begagnat och förädla det och skänka bort i present, istället för att köpa nya saker? Gör din egen ekologiska musli i present istället för att köpa saker att ge bort. Påverka din omgivning att konsumera hållbart.

7. Miljö & klimat

"If there are to be problems, may they come during my lifetime so that I can resolve them and give my children the chance of a good life."

- Kenyanskt ordspråk

Mål

13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Dagens unga generation är väl medveten om människans effekt på klimatet. Idag menar forskningen att genomsnittstemperaturen har ökat med 0,85 grader Celsius mellan 1880 och 2012.[52] Isar smälter, öknar breder ut sig och skördar reduceras till följd av ett varmare klimat. Parisavtalet är det första av sitt slag, där alla länder enats om en gemensam insats för att minska klimatförändringarna. Målet är att begränsa ökningen av temperaturen väl under två grader samt att reducera utsläppet av växthusgaser. Unga nämns inte i relaterade del-

52 UNFCCC: https://unfccc.int/essential_background/the_science/items/6064txt.php

mål. Dagens unga är dock de första som växer upp med allmänt tillgänglig dokumenterad forskning om människans påverkan på växthuseffekten. Med denna medvetenhet i ämnet bland unga följer en stor motivation att bidra med lösningar.

Forskare har börjat få upp ögonen för hur klimatförändringar påverkar säkerhet.[53] En tes är att klimatförändringar kommer skapa nya typer av konflikter p.g.a. ändrad tillgång till naturliga resurser och migration till följd av klimatpåverkan.

53 Stockholm International Peace ResearchInstitute, SIPRI: https://www.sipri.org/research/peace-and-development/climate-change-and-risk

Victor Norberg, Navitas studentförening

Navitas Studentförening i Linköping, där Victor Norberg tidigare var ordförande, arbetar med att inspirera och informera studenter om hållbarhet utifrån sociala, ekonomiska och miljömässiga perspektiv. Navitas arrangerar inspirationsföreläsningar, näringslivsevent, sociala evenemang och forum där olika aktörer kan mötas och utbyta idéer. "Att Agenda 2030 gick igenom 2015 var ett stort framsteg, men det återstår att se hur det kommer påverka i praktiken. Jag tror att Navitas kan bidra t.ex. genom de mötesplatser vi skapar med studenter, näringsliv och politiken," säger Victor.

Victor har sedan länge varit intresserad av naturen och miljö. Utifrån det väcktes tidigt ett intresse för hållbarhet. "Jag är nyfiken på hur vi lever våra liv kopplat till våra verkliga mänskliga behov. Min drivkraft ligger i att utforska hur vi kan tillgodose våra behov men att göra det på naturens villkor," förklarar han. Victor tror att han kan göra större skillnad i näringslivet. "Jag vill jobba för ett företag med starkt fokus på hållbarhet och med projekt där vi kan bidra till samhället och samtidigt vara lönsamma. Det är viktigt att få uttryck för min kreativa och innovativa sida."

Victor ser fördelar med samarbete över generationsgränserna i hållbarhetsfrågor. "Jag tror att den yngre generationen har en vana att tänka innovativt för att komma ifrån de ekonomiska strukturer som är inprentade i dagens samhälle. Vi är mer flexibla och har nya möjligheter genom internetuppkoppling m.m.. Många har mycket energi och vilja att bidra till en positiv förändring, men samtidigt ser jag också att många är ointresserade. Jag inspireras i möten med äldre eldsjälar med stor erfarenhet och stark drivkraft och tror på att den yngre generationen med innovativa ideér tillsammans med äldre eldsjälar kan göra stora förändringar för samhället!"

Tips: Stora och små idéer för hållbar utveckling

- Granska och påverka din arbetsplats, skola, bostadsrättsförening, familj, vänner för hållbara levnadsvanor.
- Lobba för att företag, universitet och statliga myndigheter ska dra undan sina investeringar i fossila bränslen
- Engagera dig och din organisation i COP-forumen.
- Skriv en blogg, gör en dokumentärfilm eller starta en pod om hållbarhet, klimatet, arbetsmöjligheter m.m.
- Se över hur din organisation kan bidra till hållbarhet
- Skänk pengar eller engagera dig i miljöorganisationer såsom Naturskyddsföreningen eller Greenpeace

8. Fred & partnerskap

"We can never obtain peace in the outer world until we make peace with ourselves."

- Dalai Lama

Mål

16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Det är lätt att få känslan av att konflikthärdar ökar i världen utifrån vad nyhetsflödet kommunicerar, men är det verkligen så? *Uppsala Conflict Data Program*, UCDP, som följer globala freds- och konflikttrender, visar att antalet konflikter har väsentligt sjunkit sedan världskriget, men att de senaste tio åren har inneburit en viss ökning av antalet aktiva konflikter.[54] Antalet uppskattade döda i konflikter var under 2014 den högsta uppmätta sedan kalla kriget p.g.a. Syrienkonflikten, vilken stod för mer än hälften. Under 2014 uppmättes det högsta antalet slutna fredsavtal sedan 2011.[55]

54 Journal of Peace Research, 2015, vol. 52, Armed Conflicts 1946-2014, Therese Petterson & Peter Wallensteen, Uppsala Conflict Data Program, Uppsala university

55 Journal of Peace Research, 2015, vol. 52, Armed Conflicts 1946-2014, Therese Petterson & Peter Wallensteen, Uppsala Conflict Data Program, Uppsala university

I globaliseringens tid ändras konflikternas logik. Terrorgrupper såsom Al Qaeda, Boko Haram och Islamiska Staten utnyttjar länders sårbarhet och sprider oro och rädsla. Med denna utveckling är vår nära framtid oviss. Konflikter är givetvis ett stort hot för att uppnå målen i Agenda 2030.

De senaste årens konflikter i bl.a. Syrien och Afghanistan har medfört ökad migration. Antalet barn på flykt inom mandatet för FN:s flyktingkommissariat, UNHCR, har dubblerats på tio år.[56] Hälften av världens flyktingar är under 18 år. Globalt sett flyr ungefär lika många pojkar och flickor, men riskerna för säkerhetshot, såsom att rekryteras till väpnade styrkor eller att bli offer för sexuellt våld, kan vara olika mellan könen.[57] Med 17 mottagna flyktingar per 1000 invånare har Sverige tagit emot flest flyktingar i relation till befolkningen, bland Europeiska och nordamerikanska länder.[58] Några länder i Mellanöstern och Afrika har tagit emot fler.

Flyktingsituationen globalt är ansträngande för rådande strukturer. Att ämnet är aktuellt exemplifieras av FN:s första toppmöte om flyktingar och migranter, vilket resulterade i den s.k. New York-deklarationen, september 2016. Uppgörelsen innebär bland annat att ett nytt system för hanteringen av flyktingströmmarna, med ett ökat skydd för flyktingarna och en mer rättvis fördelning av ansvaret.[59]

Mål 16 syftar till att etablera trygga, inkluderande och rättvisa samhällen. Även om unga inte nämns per se i delmålen berörs de i flera av dem, exempelvis att reducera alla former av våld; att få slut på utnyttjande, trafficking och tortyr av barn; att säkerställa jämlik

56 UNHCR: Uprooted - The Growing Crisis for Refugee and Migrant Children (2016), https://www.scribd.com/document/323220240/Uprooted-the-growing-crisis-for-refugee-and-migrant-children, s. 3

57 UNHCR: Uprooted - The Growing Crisis for Refugee and Migrant Children (2016), https://www.scribd.com/document/323220240/Uprooted-the-growing-crisis-for-refugee-and-migrant-children, s. 19

58 UNHCR: Uprooted - The Growing Crisis for Refugee and Migrant Children (2016), https://www.scribd.com/document/323220240/Uprooted-the-growing-crisis-for-refugee-and-migrant-children, s. 31

59 Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa: https://www.unric.org/sv/nyhetsarkiv/27160-historiskt-fn-toppmoete-om-flyktingar-och-migranter

tillgång till rättvisa och att säkerställa inkluderande, deltagande och representativa beslutsfattande processer på alla nivåer. Mål 17 vill stärka globala partnerskap för hållbar utveckling. Delmålen delas upp i finansiering, teknologi, kapacitetsutveckling, handel och systemiska ämnen.

Noura Berrouba, Sveriges ungdomsrepresentant till FN, 2016

Varje år utser LSU ungdomsrepresentanter till ett antal internationella organisationer, däribland FN, EU och Europarådet. Noura Berrouba, som också är aktiv i Europeiska ungdomsparlamentet, representerade unga i FN under 2016. Att genom panelsamtal, seminarier och andra forum sprida information om ungas och civilsamhällets roll i Agenda 2030 har varit en viktig del av uppdraget.

I slutet av september träffade hon de andra 69 ungdomsdelegaterna från 34 olika länder i FN-skrapan i New York. De enades om en rad prioriteringar, däribland klimatet, ungdomsarbetslöshet, migrations- och flyktingfrågor, samt utbildning.

Dagarna var fullspäckade med möten och konsultationer i tredje utskottet, som berör sociala, humanitära och kulturella frågor, men även med stora FN-program som, UNDP, PBF och ILO[60]. "Vi hamnade ofta i en rundgång om ungas deltagande. Det är visserligen meningsfullt att diskutera ungas deltagande, men ännu viktigare att komma till sakfrågorna och de lösningar vi vill lyfta fram. Jag hoppas att ungas deltagande kommer bli en självklarhet inom alla utvecklingsområden."

Noura lyfte fram tre primära argument för ungas deltagande. "Rättvisa - unga har en rätt att vara representerade; resultat - med ungas deltagande blir resultaten bättre; och legitimitet - eftersom unga utgör en så stor del av befolkningen måste ungas perspektiv representeras för processens legitimitet.

"Det är dags att diskutera hur vi möjliggör för unga att till en större grad bli som partners och initiativtagare för förändring, istället för passiva mottagare av andras förslag. I civilsamhället är unga redan in-

60 FN:s utvecklingsprogram, United Nations Development Programme (UNDP); FN-fonden för fredsinsatser, United Nations Peacebuilding Fund, (PBF), och internationella arbetsorganisationen, International Labour Organisation, ILO

itiativtagare. Unga som initiativtagare är inom alla sektorer en viktig nyckel för framgång. Intergenerationella problem kräver intergenerationella lösningar."

Noura. "Det är viktigt att förstå hur ens egen verksamhet påverkar helheten. En uppgift för civilsamhället är att kartlägga vilka frågor vi redan driver. Genom att visa våra egna resultat blir det lättare att utkräva ansvar från andra aktörer." menar Norua. Hon tror också på samarbeten över sektor och generationer. "Vi måste skapa synergieffekter genom samarbeten mellan olika typer av aktörer, verksamheter och generationer."

Arbetet med att sprida information om Agenda 2030 och FN fortsätter för Noura och de andra ungdomsdelegaterna. Tillsammans initierade de *"The 1.8 Billion Project"*, med hänvisning till jordens 1,8 miljarder unga i ålder 10-24 år. Projektet syftar till att engagera unga genom praktiska verktyg som kan tillämpas världen över.

Från vänster: LSU:s FN representanter 2016 Noura Berrouba och Romiana Bikasha

Tips: Stora och små idéer för hållbar utveckling

- Engagera dig för nyanlända, exempelvis genom att erbjuda sällskap, kunskap eller material
- Hjälp till vid flyktinganläggningar
- Engagera dig i internationella utbyten för ökad dialog och meningsutbyte
- Skapa workshops och utbildningar där flera parter kan delta, exempelvis unga palestinier och israeler; unga ukrainare och ryssar.

9. Nycklar för ett lyckat Agenda 2030
- Allmänna argument för ungas deltagande

"How we meet the needs and aspirations of young people will define our common future."

- UNFPA, The Power of 1,8 Billion

Om du läser denna skrift är det kanske självklart för dig att unga borde vara en del av lösningen för de utmaningar jorden och mänskligheten står inför. Det handlar inte om att unga ska ta över och styra allt, men att unga ska vara med och bidra kring frågor som berör dem och inte enbart de frågor som anses typiska ungdomsfrågor. Och de flesta framtidsfrågor berör dagens unga generation. Syftet i detta avsnitt är att visa varför unga ska vara en naturlig del i arbetet med agendan. För det finns många argument - legitima och relevanta sådana. Unga är inte framtiden, utan har både behov och politiska förslag här och nu.

Rättighetsperspektivet

Rättighetsargumentet är kanske det starkaste av alla. När ett rättighetsperspektiv tillämpas får målgruppen själv vara med och definiera sin situation och identifiera lösningar. Rättighetsperspektivet ser individen som en "rättighetsbärare" och syftar till att stärka hen att utkräva sina rättigheter. Sen finns det aktörer med skyldigheter, exempelvis staten, myndigheter och dess representanter. Rättighetsperspektivet syftar till att öka deras kapacitet att uppfylla sina skyldigheter.[61]

61 UN Human Rights Based Approach Portal, http://hrbaportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies

Med mer än hälften av jordens befolkning under 30 år,[62] d.v.s. omkring 3,7 miljarder människor, är det uppenbart att unga har en rätt att påverka och till del "äga" Agenda 2030. Ungefär hälften av dem är i åldern 10-24 år, d.v.s. 1,8 miljarder[63] - den största generationen unga genom tiderna. Den absoluta merparten av dem - nio av tio - lever i mindre utvecklade länder.[64] Att unga har rätten att delta och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av Agenda 2030 borde vara självklart.

Det handlar exempelvis om att ta med ungas perspektiv i relevanta strategier och policier. Unga rådfrågas endast i ett av tre länder i framtagandet av strategier för att bekämpa fattigdom, s.k. *Poverty Reduction Strategy Papers*, PRSP, enligt FN:s befolkningsfond, UNFPA.[65] Det rimliga är givetvis att unga alltid är med i att ta fram denna typer av strategier och policier.

Regeringens biståndspolitiska plattform, antagen 2014, preciserar fyra principer i rättighetsperspektivet: 1) Icke-diskriminering 2) Deltagande 3) Öppenhet och insyn 4) Ansvarstagande och ansvarsutkrävande. Rättighetsperspektivet bottnar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheter och efterföljande folkrättsliga konventioner.[66]

62 The World Factbook, Central Intelligence Agency, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html

63 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf

64 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf , s. 3

65 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf , s. 82

66 Regeringens skrivelse 2013/14:131, s. 11-12

Ökad effektivitet (eng. *effectiveness*)

Engelskans effectiveness *kan antingen översättas med effektivitet eller slagkraft. Effektivitet betyder till vilken grad ett mål i en utvecklingsinsats uppnås eller förväntas uppnås, enligt OECD:s biståndskommitté, DAC.*[67]

Hälften av jordens befolkning är under 30 och unga berörs särskilt av de flesta målen. Denna skrift argumenterar att en avgörande faktor för måluppfyllelse i alla mål som berör unga är att inkludera unga i såväl -problemformulering, planering, genomförande, rapportering som utvärdering av alla utvecklingsinsatser. För insatser som syftar till att vill nå unga är det viktigt att inkludera unga i projektcykelns alla faser. Det kan t.ex. handla om att göra fokusgrupp-samtal för att förstå hur unga ser på sin situation och sina egna lösningar. Det kan handla om att ta med unga i styrelser och styrgrupper för att säkerställa att ungas perspektiv är med. Detta tillvägagångssätt kommer göra många insatser mer effektiva.

Ökad verkningsgrad (eng. *efficiency*)

Efficiency *kan översättas med effektivitet, effekt eller verkningsgrad. Verkningsgraden är ett mått av hur mycket resurser, exempelvis pengar, som krävs för att uppnå ett visst resultat.*[68] *Ju mindre resurser för efterlängtat resultat, desto högre verkningsgrad.*

Unga är kompetenta förändringsaktörer. Om man vill uppnå ökad verkningsgrad i utvecklingsarbetet är det värdefullt att ta vara på ungas kapacitet. Det kanske till och med är så, att denna unga generation är den mest innovativa, modiga och hoppfulla generationen? Denna kreativa kraft kan generera smarta lösningar för ökad verkningsgrad.

Jordens resurser är ändliga liksom tillgången på medel för utvecklingsarbete. För att uppnå målen inom Agenda 2030 är det väsentligt att tillgängliga resurser använts optimalt, d.v.s. använda resurserna

67 OECD-DAC, Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management (2010), s. 20, http://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf

68 OECD-DAC, Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management (2010), s. 21, http://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf

till störst nytta. Investeringar i unga kommer många gånger generera störst utväxling utifrån investerade resurser.

Ökad relevans

För att en biståndsinsats ska ha hög relevans ska den stämma överens med målgruppens behov, landets prioriteringar, globala prioriteringar samt relevanta policies.[69]

Många av de länder med högst andel unga idag är bland de fattigaste i världen.[70] Utifrån detta faktum är det logiskt att barn och unga är centrala målgrupper i Agenda 2030. Även om Agenda 2030 saknar ett uttalat ungdomsperspektiv och att unga sällan omnämns, är unga och barn i princip de enda ålderskategorierna som uttryckligen specificeras i resolutionen. Många av målen riktar sig mot unga även om detta inte framgår direkt i dess formulering. Det är även högst sannolikt att många indikatorer kommer specificera resultat som direkt berör unga och barn.

Vad innebär det i praktiken? Det är t.ex. möjligt att en insats som riktar sig till en yngre målgrupp i en viss kontext är mer relevant än motsvarande insats för en äldre målgrupp. Det kan alltså innebära att en aktör som måste prioritera bland olika insatser bör premiera en som riktar sig till en yngre grupp utifrån en högre relevans.

Ökad hållbarhet

Inom utvecklingsarbete innebär hållbarhet sannolikheten att nyttan - resultatet - består även efter det finansiella stödet har upphört. Till exempel, en målgrupp som genom en utbildningsinsats har lärt sig tillverka fiskeredskap, fiska och försäljning, kommer förhoppningsvis kunna fortsätta försörja sig även efter att insatsen är avslutad. Hållbarhet tar hänsyn till både miljö och finansiering. [71]

---

69 OECD-DAC, Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management (2010), s. 32, http://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf

70 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf , s. 13

71 OECD-DAC, Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management

Att investera i unga är att investera i framtiden. Unga har lång tid kvar att leva. Att t.ex. investera yrkesutbildning för unga och därmed deras förutsättningar att kunna försörja sig själv, sin familj och bidra till ekonomin är eventuellt mer långsiktigt och hållbart än att motsvarande insats för en äldre målgrupp.

Med världens största unga befolkning genom tiderna, diskuteras *"the population dividend"*[72] - en möjlighet till framtida utdelning på ett samhälleligt plan, genom att ta vara på den potential som finns i den unga befolkningen. För att göra det krävs investeringar i utbildning för unga samt att skapa goda förutsättningar för dem att komma in i arbetslivet. Medan födelsetalen sjunker och medellivslängden ökar sker då ett uppsving i ekonomisk tillväxt och utveckling. Hur detta kan se ut i praktiken skiljer sig åt utifrån kontext. Det kan t.ex. innebära att en grundskola av hög kvalitet, gratis högre utbildning, yrkesutbildning som möter ett behov på marknaden och tillgång till kredit för att kunna komma igång som småskalig entreprenör.

Ökad inverkan (eng. *impact*)

Inverkan, eller engelskans impact*, är de långsiktiga förändringar som uppnås genom en insats.*[73] *T.ex. genom att säkerställa flickors skolgång uppnås högre kunskapsnivå hos målgruppen. Förhoppningsvis kan man på sikt påvisa att att unga kvinnor i högre grad har en egen försörjning och deltar i samhället i högre utsträckning. Inverkan mäts på denna nivå.*

Att mäta inverkan på en övergripande nivå tar tid. Många av målen inom Agenda 2030 kräver förändringar på strukturell nivå och i människors attityder. Hur ska man uppnå hållbara produktionsmönster om inte processerna för hur jordens resurser utvinns och varor produceras förändras på ett strukturellt plan? Hur kan samhället bli mer jämställt om människors attityder inte välkomnar det? Attityd-

(2010), s. 36, http://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf

72 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, kap. 2

73 OECD-DAC, Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management, 2010, s. 24, http://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf

förändringar tar tid. Många av jordens unga har redan förståelse för jämställdhet och kunskap om klimatförändringarna. Det är denna generation som kommer skapa dessa strukturella förändringar. Det är därför det är viktigt att rikta fokus och resurser till unga för att se inverkan över tid. Unga världen över är förändringsagenter för en hållbar värld.

Minskad risk

En riskanalys identifierar olika risker och bedömer sannolikheten respektive konsekvenserna om de inträffar.

Vad är då risken om ungas behov, kompetenser och perspektiv inte beaktas? Denna publikation vill lyfta fram unga som en positiv och konstruktiv kraft i samhället, men tyvärr står unga även för mycket destruktivitet. Unga är ofta inblandade i våld, kriminalitet och terror - det går inte att blunda för. Vad får det för konsekvenser, att dagens unga är den mest utbildade generationen någonsin; har mest tillgång till information om sina rättigheter och möjligheter; men ändå kanske svårare än någonsin att komma in på arbetsmarknaden? Forskning visar att det finns ett samband med minskade möjligheter till anställning och politisk instabilitet och social otrygghet.[74] Givet att de fattigaste länderna har en ung befolkning är det inte konstigt att forskningen visar på en ökad förekomst av civil konflikt bland länder med en hög andel av befolkningen i åldern 15-29.[75]

Stater som undviker att investera i unga ökar riskerna för politisk instabilitet och social otrygghet. Det gäller istället att bland annat arbeta förebyggande mot att unga kommer in på destruktiva banor, såsom missbruk, våld och kriminalitet samt att arbeta förebyggande med förståelse och acceptans mellan nationer, etniciteter, generationer och politiska grupperingar.

74 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf; International Labour Organisation: World Employment Social Outlook, Trends 2016; http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf,

75 UN Population Fund, The Power of 1.8 Billion - Adolescents, Youth and the Transformation of the Future, 2014, http://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2014/10/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 7

10. Slutsatser & rekommendationer

"Today, we set aside the skepticism, and we lift up the hope that is available to us through collective action."

- USA:s president Obama

Vad kokar allt detta ner till? Jo, ett par saker. För det första är det uppenbart att **vi, mänskligheten, står inför en rad enorma utmaningar.** De lärda kan tvista om huruvida dessa utmaningar är värre än tidigare generationers utmaningar. Oavsett så är de reella och kan ha ödesdigra konsekvenser. Arbete för en hållbar global utveckling måste därför prioriteras.

Att världens politiska ledare år 2015 lyckades **enas om en gemensam vision** och plan för hur dessa utmaningar ska hanteras är unikt i världshistorien. Alla världens länder har skrivit under och tar därmed på sig sin del av ansvaret. Visionen innehåller mätbara mål att uppnå fram till år 2030 inom i princip alla politikområden. Agenda 2030 må kanske inte vara helt optimal, men att målsättningen klubbades är i sig ett stort framsteg.

Agenda 2030 berör dig, dina levnadsvillkor och din framtid.

Agenda 2030 är global, men **alla framsteg sker lokalt genom gräsrotsinitiativ eller nationella policyförändringar**.

Dagens unga generation är unik. I**ngen tidigare generation är så utbildad** som denna och ingen annan generation har haft möjlighet att kommunicera med andra jorden runt och ta del av information och

ny teknologi, som dagens unga. Detta är hoppingivande. Unga idag förstår utmaningarna. Unga har motivation att vara förändringsagenter och **oändligt med kreativa idéer på lösningar**.

Ungas deltagande är avgörande för agendans framgång. Inom internationellt och nationellt utvecklingsarbete är det viktigt att unga är med i planering, genomförande och utvärdering av alla insatser som påverkar dem. Att inkludera unga är **en rättighetsfråga**. Generellt inom politiken är det viktigt att göra generationskonsekvens-analyser inom alla områden, och i detta arbete är ungas kompetens och perspektiv väsentliga. Genom att inkludera unga kommer alla insatser **vara effektiva, mer hållbara och ha större inverkan**.

Det finns många sätt att engagera sig. Många ungdomsorganisationer bidrar redan på ett eller annat sätt till att uppfylla Agenda 2030. Med den kopplingen kan engagemanget med sin grupp, kår, förening kanske **kännas ännu mer meningsfullt**. En kan lobba för ett ungdomsperspektiv gentemot offentliga strukturer och företag. En kan kanalisera sin kreativitet genom entreprenörsskap. En kan förändra sitt beteende i det lilla och inspirera sin nära omgivning till ett mer hållbart leverne. Unga har en roll att spela i alla stadier av uppfyllanden av hållbarhetsmålen – planering, genomförande och utvärdering.

Vilken värld önskar du se 2030?

Tips till unga & ungdomsorganisationer

Se över hur er verksamhet kan göra ett direkt bidrag kopplat till Agenda 2030-målen. Identifiera vilka delmål är relevanta att bidra till. Redovisa ert bidrag i verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Bli din egen konsult - Erbjud din kompetens och hållbarhets-lösningar till företag och organisationer

Integrera dig i etablerade beslutsfattande strukturer och bidra med din kompetens och perspektiv, exempelvis som expertråd/ målgruppsråd på skolverket, arbetsförmedlingen m.m.

Följ regeringens delegation för Agenda 2030 - gör inspel och svara på eventuella remisser och delta i eventuella fokusgrupper

Granska regeringsförklaringar, partiprogram, regleringsbrev & budgetar utifrån Agenda 2030

Gör en pod, artikel, dokumentär om ett ämne relaterat till Agenda 2030

Påverka maktstrukturer i frågor som är relevanta för dig och din organisation. Belys aktörernas ansvar med hjälp av rättighetsperspektivet och Agenda 2030

Gör en kampanj för att öka kunskapen om ett ämne som är relevant för dig. Samla kraft, inspiration och lösningar inspirerat av Agenda 2030

Gör ditt examensuppsats eller examensarbete mer aktuellt och relevant genom att koppla det till ett mål i Agenda 2030

Följ #firstgeneration

Tips till andra ideella organisationer

Sök att bli FN- och EU- representant och kommunicera ungas behov, förväntningar och rättigheter

Skapa samarbeten med ungdomsorganisationer för ökad genomslagskraft av er verksamhet.

Gör en generationsanalys av er verksamhet och målgrupp. Vilken målgrupp och vilka aktiviteter gör mest nytta?

Skapa ett socialt ansvarstagande företag. Använd argument i Agenda 2030 för att visa på samhällsnyttan och för att få finansiering.

Bjud in unga i paneler, forum och möten

Använd ungas fördel inom IT och social media i påverkansarbete

Granska regeringsförklaringar, partiprogram, regleringsbrev & budgetar utifrån Agenda 2030

Etablera strukturer i beslutsfattande processer för att få in ungas kompetens och perspektiv.

Samla in pengar till organisationer som arbetar med Agenda 2030

Skapa mötesplatser mellan civilsamhälle, näringsliv och politiken där ungas roll diskuteras

Sök praktik och jobb inom internationella organisationer såsom FN, EU, OSSE och ideella organisationer och bidra med ditt ungdomsperspektiv

Se över hur er verksamhet kan göra ett direkt bidrag kopplat till Agenda 2030-målen. Identifiera vilka delmål är relevanta att bidra till. Redovisa ert bidrag i verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Offentliga aktörer

Ex. regering, myndigheter, kommuner och statsförvaltningar

Privata aktörer

Kommunicera ert ansvar och lösningar på mål och delmål definierade i Agenda 2030

Underlätta för samhällsnyttiga företag att anställa

Se över hur er verksamhet kan göra ett direkt bidrag kopplat till Agenda 2030-målen. Identifiera vilka delmål är relevanta att bidra till

Skapa samarbeten med ungdomsorganisationer för ökad genomslagskraft av er verksamhet

Tillgängliggör kredit till unga som vill starta eget och har trovärdiga affärsplaner

Erbjud traineeships på ert företag, även för mindre privilegierade grupper såsom flyktingar

Skapa mer hållbara system inom produktion, distribution och försäljning, med inspiration av Agenda 2030

Fördela resurser för insatser för målen inom Agenda 2030 och gör detta tydligt i budgetar.

Bidra till andra aktörers bidrag till Agenda 2030 genom Corporate Social Responsibility-program (CSR).

LSU gathers Sweden's youth organisations to collectively improve the conditions for youths' organisations, in Sweden and on a global level.

LSU – SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

Gammelgårdsvägen 38 / SE-112 64 Stockholm
Tel: +46 (0)8 672 66 70 / Twitter: LSU_se
Facebook: LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer
www.lsu.se